

प्र.5 दीर्घोत्तरी प्रश्न.

12

राग—पूरिचा कल्याण किंवा श्याम कल्याण चा बडाख्याल स्वरलिपीबध्द करून त्यांचे 4 आलाप व 4 ताना स्वरलिपीबध्द करा. तसेच त्यांचा संपूर्ण शास्त्रीय परिचय स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Indian Music) (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
Oct/Nov-2023**

Sangeet Ani Prasar Madhyame (230122104)

Day & Date: Sunday, 07-01-2024
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 30

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

6

- 1) मुद्रण कला ही — परंपरेतून उगम पावली.
अ) युरोप ब) चीनी
क) भारत ड) इजिप्त
- 2) लोकशाहीचा चौथा स्तंभ म्हणून — या माध्यमाला गौरवण्यात आले आहे.
अ) दुरदर्शन ब) वृत्तपत्र
क) रेडिओ ड) इंटरनेट
- 3) पहिले वृत्तपत्र — या ठिकाणी छापले गेले.
अ) दिल्ली ब) मुंबई
क) कलकत्ता ड) मद्रास
- 4) प्रारंभिक काळात संगीताच्या मैफली श्रोत्या पर्यंत — मार्फत पोहोचवल्या जात.
अ) वृत्तपत्र ब) रेडिओ
क) नियतकालिका ड) यापैकी नाही
- 5) — या दृकश्राव्य माध्यामातून श्रोत्यांना संगीत मैफलीचा आनंद घेता येतो.
अ) नियतकालिका ब) दूर-दर्शन
क) रेडिओ ड) ग्रामोफोन
- 6) दूरचित्रवाणीचा शोध — मध्ये लागला.
अ) इ. स. 1915 ब) इ. स. 1934
क) इ. स. 1924 ड) इ. स. 1930

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

6

- अ) संगीत प्रसारण करणाऱ्या पहिल्या दृक-श्राव्य माध्यमाची माहिती लिहा.
- ब) संगीताच्या दृष्टीने यू ट्यूब या प्रसार माध्यमाचे कार्य थोडक्यात लिहा.
- क) संगीताचा प्रसार होण्यासाठी ध्वनी मुद्रण किती उपयुक्त ठरले ते तुमच्या शब्दात लिहा.
- ड) आकाशवाणी, दुरदर्शन तसेच इतर माध्यमांद्वारे आयोजिक होणारे कार्यक्रम यशस्वी होतात का? यावर तुमचे विचार लिहा.

- प्र.3 सविस्तर उत्तर लिहा** **6**
'संगीताचा प्रचार व प्रसार करण्यासाठी रेडिओ या प्रसार माध्यमानी दिलेले योगदान' याविषयी सविस्तर लिहा.
- प्र.4 सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणतेही एक)** **12**
अ) प्रसार माध्यमांचे संगीताच्या दृष्टीने होणारे फायदे व तोटे यावर तुमचे मत लिहा.
ब) आधुनिक काळातील संगीत उपयोगी प्रसार माध्यमांची सविस्तर माहिती लिहा.

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Indian Music) (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
Oct/Nov-2023**

Research Methodology in Music (230122105)

Day & Date: Thursday, 11-01-2024
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

12

- 1) संगीत ही ---- कला आहे.

अ) ऐतिहासिक	ब) प्रयोग शील
क) सांस्कृतिक	ड) यापैकी नाही
- 2) संशोधनातील सर्वात महत्त्वपूर्ण घटना ---- होय.

अ) नमुना निवड	ब) संशोधन आराखडा
क) माहिती संकलन	ड) अहवाल लेखन
- 3) ---- मुळे संशोधनाला योग्य दिशा मिळते.

अ) संदर्भ साहित्य आढावा	ब) संशोधन आराखडा
क) नमुना निवड	ड) पर्याय अ) आणि ब)
- 4) पं. बाळकृष्णबुवा इचलकरंजीकर ---- या घराण्याचे गायक होते.

अ) ग्वाल्हेर	ब) आग्रा
क) जयपुर	ड) किराणा
- 5) सहेतूक नमुना निवड ---- नमुना निवडीचा एक प्रकार आहे.

अ) संभाव्य	ब) गैर संभाव्य
क) पर्याय अ) आणि ब)	ड) यापैकी नाही
- 6) संशोधनाची सुरुवात ---- पासून होते.

अ) समस्या	ब) कारण मिमांसा
क) विषय निश्चिती	ड) यापैकी नाही
- 7) वस्तुनिष्ठता, विश्वसनियता, सप्रमाणता व सामान्धीकरण ही वैशिष्ट्ये ---- आहेत.

अ) सामाजिक संशोधनाची	ब) ऐतिहासिक संशोधनाची
क) शास्त्रीय संशोधनाची	ड) पर्याय ब आणि क
- 8) उत्फूर्ततेतून झालेल्या नव राग निर्मितीचा अभ्यास हा ---- संशोधनांतर्गत येईल.

अ) मूलभूत	ब) प्रयोगात्मक
क) कार्योत्तर	ड) वरील सर्व

- 9) ——— संशोधनामध्ये एखादया विषयाशी संबंधित वास्तविक तथ्यांच्या आधारावर वर्णनात्मक विवेचन केलेले असते.
 अ) वर्णनात्मक ब) निदानात्मक
 क) अन्वेषणात्मक ड) प्रयोगात्मक
- 10) सर्वेक्षण पध्दतीची साधने ——— आहेत.
 अ) 3 ब) 2
 क) 4 ड) 5
- 11) गृहीतकृत्यालाच ——— असे म्हणतात.
 अ) उपकल्पना ब) सिध्दांत कल्पना
 क) अभ्युपगम ड) वरील सर्व
- 12) पं. रातनजनकर हे ——— घराण्यातील गायक होते.
 अ) ग्वाल्हेर ब) किराणा
 क) जयपूर ड) आग्रा

प्र.2 टिपा लिहा. (कोणतेही चार)

12

- अ) सार्वजनिक दस्तऐवज
 ब) सर्वेक्षण पध्दती
 क) संशोधकाची कर्तव्ये
 ड) संशोधनात संगणकाचा वापर
 इ) संशोधनातील प्रगतीचा अहवाल
 ई) डॉ. बी. आर. देवधर यांच्या संगीत कार्याचा आढावा

प्र.3 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

12

- अ) प्रायोगिक संशोधन पध्दतीचे विश्लेषण करून त्या पध्दतीची वैशिष्टे लिहा.
 ब) अहवाल लिहिताना संशोधन कर्त्याने कोणत्या बाबींचा विचार करावा?
 क) संशोधनाची व्याप्ती आणि मर्यादा याचे थोडक्यात विश्लेषण करा.
 ड) डॉ. अशोक रानडे यांच्या सांगितिक कार्याचे तुमच्या शब्दात वर्णन करा.

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा.

12

संशोधन करणाऱ्या संशोधकाच्या काही प्राथमिक आर्हता असणे आवश्यक आहे त्याविषयी सविस्तर स्वरूपात लिहा.

किंवा

माहिती संकल्पनाचे स्रोत, सामग्रीचे संकलन आणि सामग्रीचे विश्लेषण सविस्तर स्वरूपात लिहा.

प्र.5 शोधाची व्याख्या सांगून शोधाचे प्रकार विस्तृतरित्या स्पष्ट करा.

12

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Indian Music) (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
Oct/Nov-2023**

Research Methodology in Music (230122105)

Day & Date: Thursday, 11-01-2024
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

12

- 1) Music is _____ Art.
 - a) Historical
 - b) Experimental
 - c) Cultural
 - d) None of these
- 2) The most importance event is research is _____.
 - a) Sample selection
 - b) Research Design
 - c) Data collection
 - d) Report writing
- 3) _____ gives the right direction to the research.
 - a) Reference materials
 - b) Research design
 - c) Sample selection
 - d) a) & b)
- 4) Pt. Balkrishna Buwa Ichalkaranjkar was a singer of _____ this family.
 - a) Gwalher
 - b) Agra
 - c) Jaipur
 - d) Kirana
- 5) Purposive sampling selection is a form of _____ sampling.
 - a) Probable
 - b) Non-probable
 - c) a) & b)
 - d) None of these
- 6) the research starts from _____.
 - a) Problem
 - b) Causes consideration
 - c) Subject determination
 - d) None of these
- 7) Objectivity reliability symmetry normalization these characteristics are _____.
 - a) Social research
 - b) Historical research
 - c) Scientific research
 - d) a) & c)
- 8) The study of spontaneous navrag formation will come under _____ research.
 - a) Basic
 - b) experimental
 - c) post work
 - d) All above
- 9) _____ in research a descriptive statement is made based on actual facts related to a topic.
 - a) Descriptive
 - b) diagnostic
 - c) investigative
 - d) Experimental
- 10) Survey method resource are _____.
 - a) 3
 - b) 2
 - c) 4
 - d) 5
- 11) The assumed action it self is called _____.
 - a) Hypothesis
 - b) Theory idea
 - c) agreement
 - d) All above

- 12) Pt. Ratanjankar was a singer of _____ family.
- a) Gwalher
 - b) Kirana
 - c) Jaipur
 - d) Agra

Q.2 Write Short Answer. (Any Four)**12**

- a) Public document
- b) Survey method
- c) Responsibilities of the researcher
- d) Use of computers in research
- e) Research progress reports
- f) A review of music by Dr. B.R. Devdhar

Q.3 Answer the following questions. (Any Two)**12**

- a) Analyze the experimental research method and write the characteristics of that method.
- b) What should the researcher consider while writing the report?
- c) Briefly analyze the scope and limitations of the research.
- d) Describe the symbolic work of Dr. Ashok Ranade in your own words.

Q.4 Answer the following question in detail. (Any One)**12**

- a) Write in detail some of the primary qualifications a researcher should possess.
- OR**
- b) Write in detail the sources of data collection data collection and data analysis.

Q.5 Answer the following questions in detail.**12**

Explain the types of search in detail by giving definition of search.

Seat
No.

**M.A. (Indian Music) (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
Oct/Nov-2023**

History of Indian Music (Form Vedic to XIth Century) (230122106)

Day & Date: Friday, 29-12-2023
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

12

- 1) दतिलम् हा ग्रंथ — या काळातील आहे.

अ) गुप्तकाल	ब) मौर्यकाल
क) पुराण काळ	ड) वैदिक काळ
- 2) शारंगदेव यांनी किती रागाचे वर्णन सांगितले आहे.

अ) 260	ब) 230
क) 268	ड) 264
- 3) ग्राम किती प्रकारचे मानले गेले.

अ) 2	ब) 3
क) 4	ड) 5
- 4) संगीत रत्नाकर हा ग्रंथ — या शतकात लिहिला गेला.

अ) 12	ब) 13
क) 14	ड) 15
- 5) नाट्यशास्त्र या ग्रंथाचे किती अध्याय आहेत.

अ) 28	ब) 30
क) 36	ड) 34
- 6) चतुसाराणाच्या साहाय्याने भरत मुनींनी एका सप्तकात किती श्रुती मानल्या.

अ) 24	ब) 22
क) 15	ड) 20
- 7) ऋग्वेदामध्ये ऋचा म्हणण्यासाठी — याचा वापर केला जाते असे.

अ) आर्थिक	ब) गथिक
क) सामिक	ड) यापैकी सर्व
- 8) भरतकालीन संगीतातील वादयवृंदासाठी हा ग्रंथ वापरला आहे.

अ) वादक	ब) पठाव
क) कुतूप	ड) वरीलपैकी सर्व

- 9) नाटयशास्त्राच्या कोणत्या अध्यायात गायकाचे गुण सांगितले आहेत.
 अ) 29 ब) 32
 क) 30 ड) 33
- 10) — या काळात भारतीय संगीताचे स्वरूप विश्वव्यापी बनले.
 अ) कनिष्क काल ब) गुप्तकाल
 क) मौर्य काल ड) पुराण काळ
- 11) नारदाच्या हातातील वीणेचे नाव — असे होते.
 अ) महतीविणा ब) गंधर्ववीणा
 क) किन्नरीवीणा ड) तुंबुरु
- 12) माळुकी शिक्षा — या वेदाची शिक्षा आहे.
 अ) सामवेद ब) ऋग्वेद
 क) यजुर्वेद ड) अथर्ववेद

- प्र.2 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) 12
 अ) शिक्षा ग्रंथाच्या भिन्न शाखा लिहा?
 ब) वायुपुराण बृहधर्म याविषयी माहिती सांगा.
 क) गांधर्व गान, मार्गी संगीत, यांच्या व्याख्या स्पष्ट करा?
 ड) सामवेदाची रचना थोडक्यात स्पष्ट करा.
 इ) देशी तालाबद्दल थोडक्यात माहिती लिहा?
 ई) आधुनिक संगीतात मुर्च्छना चा उपयोग कसा केला ते सांगा?
- प्र.3 खालीलपैकी प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) 12
 अ) मतंग मनीकृत बृहदेशी ग्रंथाविषयी सविस्तर माहिती लिहा?
 ब) शिक्षा ग्रंथाच्या भिन्न शाखांचे स्वरूप थोडक्यात लिहा.
 क) वैदिक काळातील संगीताचे स्वरूप कसे होते यांचे सविस्तर वर्णन करा.
 ड) नाटयशास्त्र या ग्रंथाचा परिचय देवून या ग्रंथातील संगीत विषयी माहिती लिहा.
- प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. 12
 प्रतिशाख्य म्हणजे काय? प्रतिशाख्य ग्रंथांच्या शाखा कोणत्या आहेत. ते थोडक्यात स्पष्ट करा.
 किंवा
 भरत मतंग आणि शारंगदेव कालीन संगीत संक्षिप्त स्वरूपात लिहा?
- प्र.5 पुराण काळातील संगीत या विषयी तुमचे मत सविस्तरपणे स्पष्ट करा. 12

Seat No.	
-------------	--

**M.A. (Indian Music) (Semester - II) (New) (CBCS) Examination:
Oct/Nov-2023**

History of Indian Music (From 12th Century to 17th Century) (MA20202)

Day & Date: Monday, 18-12-2023

Max. Marks: 80

Time: 11:00 AM To 02:00 PM

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 बहुपर्यायी प्रश्न.

16

- 1) धृपदाच्या ---- वाण्या आहेत.
अ) तीन
ब) दोन
क) चार
ड) पाच
- 2) असे म्हटले जाते की धृपद गायनाचा अविष्कार सर्वप्रथम पंधराव्या शतकात ग्वाल्हेरचे राजा ---- यांच्या द्वारे झाला.
अ) अमीर खुस्त्रो
ब) तानसेन
क) मानसिंग तोमर
ड) यापैकी नाही
- 3) प्रबंधाची पूर्ती करणारा भाग म्हणजे ----.
अ) मेलापक
ब) आभोगधातू
क) उद्ग्राह
ड) यापैकी नाही
- 4) औडव षाडव याचा संबंध रागात प्रयुक्त होणाऱ्या स्वरांच्या ---- आहे.
अ) स्वरूपाशी
ब) संख्येशी
क) प्रमाणाशी
ड) यापैकी नाही
- 5) जाती म्हणजे वस्तुतः मूळ ---- होते.
अ) राग
ब) थाट
क) सप्तक
ड) यापैकी नाही.
- 6) ज्या स्वरापासून जातिगायन आरंभ होते त्याला ---- स्वर म्हणतात.
अ) संवादी
ब) विवादी
क) ग्रह
ड) यापैकी नाही
- 7) अंश स्वरापासून सप्तकाचा ---- होतो.
अ) प्रारंभ
ब) शेवट
क) मध्य
ड) यापैकी नाही
- 8) जातीगायनात मूर्च्छनाच्या प्रारंभिक स्वराला ---- स्वर म्हणतात.
अ) न्यास स्वर
ब) अंश स्वर
क) संवादी
ड) यापैकी नाही
- 9) प्रबंधाचा अर्थ आहे ----.
अ) निबंध
ब) लेख
क) बांधणे
ड) ग्रंथ

- 10) भरतमुनीने नाटयशास्त्रात नृत्यासंबंधी धृव आणि — या दोन प्रकारच्या प्रबंधांचे वर्णन केलेले आहे.
 अ) चीज ब) गीत
 क) बंदिश ड) यापैकी नाही
- 11) स्वर, ताल आणि — या तीन तत्वांचे बंधन निबद्ध गायनात आवश्यक आहे.
 अ) पद ब) प्रबंध
 क) रूपक ड) यापैकी नाही
- 12) प्रबंध, वस्तू, रूपक ही संगीत शास्त्रातील — गायनाची तीन नावे आहेत.
 अ) अनिबद्ध ब) निबद्ध
 क) धृपद ड) यापैकी नाही
- 13) पं. अहोबल यांचे शुद्ध सप्तक — या आधुनिक थाटाप्रमाणे होते.
 अ) भैरव ब) बिलावल
 क) काफ़ी ड) यापैकी नाही
- 14) 1650 च्या काळात 'स्वर मेल कलानिधी' नावाच्या ग्रंथात — यांनी शुद्ध व विकृत स्वर वेगवेगळ्या श्रुतिंवर स्थापित केले.
 अ) व्यंकटमखी ब) अहोबल
 क) रामामात्य ड) यापैकी नाही
- 15) — या ग्रंथात पं. व्यंकटमखी यांनी 17 व्या शताब्दीत आपल्या स्वरांचे वर्णन केले आहे.
 अ) नाटयशास्त्र ब) चतुर्दडी प्रकाशिका
 क) रागमाला ड) यापैकी नाही
- 16) शारंगदेव यांनी — हा ग्रंथ 13 व्या शतकात लिहीला.
 अ) संगीत पारिजात ब) संगीत रत्नाकर
 क) नाटयशास्त्र ड) यापैकी नाही

प्र.2 लघुत्तरी प्रश्न (कोणतेही चार)

16

- अ) बृहददेशी या ग्रंथाविषयी माहिती द्या.
 ब) प्रबंध व धृपद याची माहिती लिहा.
 क) शुद्ध व विकृत स्वरांबद्दल माहिती लिहा.
 ड) धृपदाच्या चार वाण्यांविषयी सविस्तर लिहा.
 इ) शारंगदेव यांच्या संगीत रत्नाकर विषयी माहिती लिहा.
 ई) रागविबोध ग्रंथाविषयी थोडक्यात माहिती द्या.

प्र.3 लघुत्तरी प्रश्न (कोणतेही दोन)

16

- अ) त्रितंत्री, किन्नरी व आलापिनी याविषयी माहिती लिहा.
 ब) स्वरसप्तकाचा विकास याविषयी विस्तृत माहिती लिहा.
 क) पं. व्यंकटमखी यांच्या स्वरस्थापनेविषयी माहिती लिहा.
 ड) अष्टछाप संतकवी याबद्दल विस्तृत विवेचन करा.

प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक)

16

अ) मध्यकालीन भारतीय संगीताच्या इतिहासातील शास्त्रकारांच्या ग्रंथाविषयी विस्तृत माहिती लिहा.

किंवा

ब) तंतुवाद्यांचे प्रकार सांगुन वीणेच्या प्रकारांची सविस्तर माहिती लिहा.

प्र.5 दीर्घोत्तरी प्रश्न.

16

निबद्ध अनिबद्ध गान याविषयी सविस्तर माहिती लिहा व त्यांच्या प्रकारांचे वर्णन करा.

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Indian Music) (Semester - II) (New) (CBCS) Examination:
Oct/Nov-2023**

Shastriya Sangeetache Kriyatmak Siddhant (MA20203)

Day & Date: Tuesday, 19-12-2023
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

16

- 1) राग-गुर्जरी तोडीचा थाट ---- आहे.
अ) थाट-बिलावल ब) थाट-तोडी
क) थाट-कल्याण ड) थाट-भैरवी
- 2) राग-शुद्ध सारंग चा वादी स्वर ---- आहे.
अ) गांधार ब) निषाद
क) पंचम ड) षड्ज
- 3) राग शुद्ध सारंग चा थाट ---- मानला जातो.
अ) थाट-काफी ब) थाट-कल्याण
क) थाट-भैरवी ड) थाट-बिलावल
- 4) सम आणि खाली एकाच मात्रेवर असणारा ताल ---- आहे.
अ) तीनताल ब) रुद्रताल
क) रूपक ड) एकताल
- 5) ताल झूमरा च्या एकूण ---- मात्रा आहेत.
अ) 12 ब) 14
क) 10 ड) 8
- 6) ध्रुपद गायन प्रकार ---- तालामध्ये गायला जातो.
अ) तीनताल ब) एकताल
क) चौताल ड) रूपक
- 7) तराणा गायनप्रकार ---- लयीमध्ये गायला-वाजवला जातो.
अ) विलंबित ब) द्रुत
क) मध्य ड) अति विलंबित
- 8) राग-बिहाग ची जाति ---- मानली जाते.
अ) षाडव-षाडव ब) संपूर्ण- संपूर्ण
क) ओडव-संपूर्ण ड) षाडव-संपूर्ण

- 9) सा रे ग प ध नि ध म ग रे ग रे सा, हा स्वरसमूदाय ---- रागाचा आहे.
 अ) राग-मियाँ की तोड़ी ब) राग-बिलासखानी तोड़ी
 क) राग-भूताल तोड़ी ड) राग-गुर्जरी तोड़ी.
- 10) ताल धमार च्या एकूण मात्रा ---- आहेत.
 अ) 8 ब) 12
 क) 10 ड) 14
- 11) राग-मधुवंती चा वादी स्वर ---- व संवादी स्वर ---- मानतात.
 अ) मध्यम-षड्ज ब) पंचम-षड्ज
 क) गांधार निषाद ड) षड्ज-पंचम
- 12) राग-झिंझोटी हा ---- थाटातून निर्माण होतो.
 अ) खमाज ब) कल्याण
 क) बिलावल ड) तोड़ी
- 13) राग-मारुबिहाग चा थाट ---- मानला जातो.
 अ) कल्याण ब) तोड़ी
 क) मारवा ड) भैरवी
- 14) बड़ाख्याल गायकींसाठी ---- लयींचा वापर केला जातो.
 अ) विलंबित ब) मध्य
 क) द्रुत ड) अति विलंबित
- 15) राग-गावती चा गायन समय ---- मानला जातो.
 अ) रात्रीचा प्रथम प्रहर ब) दिवसाच्या प्रथम प्रहर
 क) रात्रीचा द्वितीय प्रहर ड) दिन का तिसरा प्रहर
- 16) ताल एकतालाच्या एकूण मात्रा ---- आहेत.
 अ) 14 ब) 16
 क) 12 ड) 10

प्र.2 खालीलपैकी टिपा लिहा. (कोणतेही चार)

16

- अ) राग-बिलासखानी तोड़ीचा संपूर्ण शास्त्रीय परिचय लिहा.
 ब) बारामासा या गीतप्रकाराविषयी माहिती लिहा.
 क) ताल-दिपचंदी संपूर्ण माहिती लिहून ठेका लिहा.
 ड) राग-पटदिप ची शास्त्रीय माहिती लिहा.
 इ) ताल झपताल चा ठेका लिहून माहिती लिहा.
 ई) नाटयगीत या गायनप्रकाराविषयी माहिती लिहा.

प्र.3 खालीलपैकी प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

16

- अ) राग-मियाँ की तोड़ी चा सविस्तरपणे शास्त्रीय परिचय देवून त्यांचा छोटाख्याल स्वरलिपिबद्ध करा.
 ब) ताल-झूमरा ची माहिती लिहून एकपट दुप्पट तिप्पट, चौपट लिहा.
 क) टप्पा आणि तुमरी या दोन्ही गीतप्रकाराविषयी सविस्तर माहिती लिहा.
 ड) राग शुध्द सारंग चा छोटाख्याल स्वरलिपीबद्ध करून, त्यांच्या 4 तानासद लिहा.

- प्र.4** खालीलपैकी प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही एक) **16**
राग बिहाग किंवा बिहागड़ा चा बड़ाख्याल स्वरलिपीबद्ध करून त्यांचे 4 आलाप, व 4 तानासह लिहा.
- किंवा**
- नाटयगीत व झूला या दोन्ही गीतप्रकाराविषयी सविस्तरपणे माहिती लिहा.
- प्र.5** बारामासा व सावन या दोन्ही गीतप्रकाराविषयी सविस्तर पणे माहिती? यांची उपपत्ती **16**
विकास तसेच या गीतप्रकारांचा इतिहास या बद्दल माहिती लिहा?

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Indian Music) (Semester - II) (New) (CBCS) Examination:
Oct/Nov-2023**

Shastriya Sangeetache Kriyatmak Siddhant (MA20203)

Day & Date: Tuesday, 19-12-2023
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Multiple Choice Questions.

16

- 1) Raag Gajri Todi that _____.
a) _____ b) _____
c) _____ d) _____
- 2) Raag is pure sur wadi swar _____.
a) _____ b) _____
c) _____ d) _____
- 3) Raag shudh sarang is considered as Thaata _____.
a) _____ b) _____
c) _____ d) _____
- 4) A Rhythem thati is even and under the same tone is _____.
a) _____ b) _____
c) _____ d) _____
- 5) The total volume of Taal jhumra is _____.
a) 12 b) 14
c) 10 d) 8
- 6) The Dhrupad singing from _____ is sung in it
a) _____ b) _____
c) _____ d) _____
- 7) Tarana Gain Type _____ is played to the Gaining.
a) _____ b) _____
c) _____ d) _____
- 8) Raag Bihg breed is considered _____.
a) _____ b) _____
c) _____ d) _____
- 9) This swar _____ Raagas.
a) _____ b) _____
c) _____ d) _____
- 10) The Total volume of Taal Dhamar is _____.
a) 8 b) 12
c) 10 d) 14
- 11) Raag Madhuvantis vadi swar is called _____ and savadi swar _____ Called
a) _____ b) _____
c) _____ d) _____

- 12) Raag zinzoti is derived from _____ Thaata.
a) _____ b) _____
c) _____ d) _____
- 13) Rang Maru bihag is also considered a seven _____.
a) _____ b) _____
c) _____ d) _____
- 14) _____ Lay is used for Badakhyaal singing.
a) _____ b) _____
c) _____ d) _____
- 15) Raag Gaviti is song samay _____.
a) _____ b) _____
c) _____ d) _____
- 16) Taal total volume of taal Ektaal _____.
a) 14 b) 16
c) 12 d) 10

Q.2 Write short notes (any Four)**16**

- a) Write a complete classical introduction to Raga Bilaskhani Todi
b) Write information about Bara Masa song genre.
c) Taal Dipchandi write the complete information and write the contract
d) Write the scientific information of Raag Patdeep.
e) Write Information in taal jhaptaal place
f) Write information about the singing process of Natya geet.

Q.3 Write short answer. (any two)**16**

- a) With a detailed classical introduction to Raag miya ki todi and write a chota khyal.
b) Write down the information of the taal zumara and write one time double there times four times
c) Write Detailed information about Tappa and thumari
d) Transcribe the chota khyal swar of Raga shudha swar and write its four bars.

Q.4 Write detail answer (any one)**16**

- a) Write down the Bada khyal swar of the Raag Bihig Bihagada and write is chor alap and four taans.
b) Write detailed information about the song process of Natya geet and jhula.

Q.5 Write detail answer**16**

Detailed information about Bara Masa and swan song categories. write a information about its origin and Development as well as the history of the type.

Seat No.	
-------------	--

Set	P
-----	---

**M.A. (Indian Music) (Semester - II) (CBCS) Examination:
Oct/Nov-2023**

Essay Writing (MA20207)

Day & Date: Wednesday, 20-12-2023
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना :** 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **16**

- 1) ---- हे अल्लादियाँ खाँ यांचे गुरू होते.
 अ) बाळकृष्णबुवा ब) विष्णु दिगंबर पलुस्कर
 क) रजा खाँ ड) जहागीर खाँ
- 2) ---- यांना किराणा घराण्याचे पहिले प्रवर्तक मानले गेले.
 अ) डी. व्ही. पलुस्कर ब) उ. अब्दुल करीम खाँ
 क) पं. ओंकारनाथ ठाकूर ड) सवाई गंधर्व
- 3) जयपूर घराण्याचे आद्य प्रवर्तक ---- हे आहेत.
 अ) उ. अल्लादियाँ खाँ ब) उ. मंजी खाँ
 क) उ. हैदर खाँ ड) भास्करबुवा बखले
- 4) 1922 साली शाहू महाराजांचे निधन होईपर्यंत म्हणजे जवळजवळ 25 वर्षे ----
 हे कोल्हापूरचे दरबार गायकपद भूषवत होते.
 अ) उ. अल्लादियाँ खाँ ब) मल्लिकार्जुन मन्सूर
 क) पं. निवृत्तीबुवा सरनाईक ड) उ. भूर्जी खाँ
- 5) 10 मे 1913 ला पुण्यात ---- स्थापन करून उ. अब्दुल करीम खाँ यांनी किराणा
 घराण्याच्या गायकीचा प्रचार चालू ठेवला.
 अ) आर्य संगीत विद्यालय ब) संगीतोपासना विद्यालय
 क) किराणा संगीत विद्यालय ड) यापैकी नाही
- 6) आकारयुक्त गायकी, स्पष्ट उच्चारण व सहजता हे या घराण्याचे वैशिष्ट्य आहे.
 अ) ग्वाल्हेर ब) जयपूर घराणे
 क) आग्रा ड) यापैकी नाही
- 7) विलंबित लय, स्वरांची शांत, संयमी चैतन्यमय व प्रभावशाली बद्ध हे कोणत्या
 घराण्याचे वैशिष्ट्य आहे?
 अ) किराणा ब) आग्रा
 क) ग्वाल्हेर ड) जयपूर

- 8) कलेचे व्यापार हे मानसिक पातळीवर चालतात म्हणून संगीताच्या क्षेत्रात मानसशास्त्राचा अभ्यास अत्यंत महत्वाचा आहे असे मत — यांनी व्यक्त केले आहे.
अ) डॉ. वनारसे
ब) श्री. अशोक रानडे
क) डॉ. प्रभा अत्रे
ड) यापैकी नाही
- 9) कानांना मधुर लागेल अशी स्वरसंयोगाची कला म्हणजे संगीत अशी व्याख्या — यांनी केली.
अ) रूसो
ब) बा. सी. मर्डेकर
क) कांटे
ड) क्रोशे
- 10) संगीत ही — कला आहे.
अ) दृश्यकला
ब) श्राव्यकला
क) पाककला
ड) यापैकी नाही
- 11) संगीतातील नियम आणि संवेदन व संज्ञानाचे नियम यांच्या संबंधांचा अभ्यास म्हणजे संगीताचे मानसशास्त्र अशी व्याख्या — यांनी केली.
अ) हेगल
ब) बेसाके
क) डेविस
ड) यापैकी नाही
- 12) उ. अब्दुल करीम खाँ — वाणीची गायकी गात असत.
अ) नौहार
ब) गोबरहार
क) डागुर
ड) यापैकी नाही
- 13) ज्या काळात आपल्या घराण्याचे गाणे ध्वनिमुद्रित करण्यास अनेक गवय्यांचा विरोध होता. त्या काळात — यांनी आपल्या खास चिजा ध्वनिमुद्रित करून दिल्या.
अ) उ. अल्लादियाँ खाँ
ब) निसार हुसेन खाँ
क) उ. अब्दुल करीम खाँ
ड) विलायत हुसेन खाँ
- 14) मानसशास्त्रातील अध्ययन प्रक्रिया व स्मृती याविषयीची तत्वे संगीतशास्त्रातील अध्ययन प्रक्रिया व स्मृती यांना लागू पडतात. त्यादृष्टीने संगीतशिक्षणात — चे स्थान महत्वाचे ठरते.
अ) अध्ययन प्रक्रियेचे
ब) स्मृतीचे
क) मानसशास्त्राचे
ड) पाठांतराचे
- 15) 'सूर गया तो सर गया' हे — यांच्या बोधवाक्यांपैकी एक आहे.
अ) उ. अब्दुल करीम खाँ
ब) निसार हुसेन खाँ
क) उ. अल्लादियाँ खाँ
ड) यापैकी नाही
- 16) दीर्घ पल्ल्याचा दमसास, स्वरलयीचा सुंदर मेळ, अप्रचलित राग मांडण्याची खास शैली, क्लिष्ट ताना अशा वैशिष्ट्यांमुळे उ. अल्लादियाँ खाँ यांना महाराष्ट्रात — असे नाव पडले.
अ) सूरदास
ब) शंकरदास
क) अवघडदास
ड) विठ्ठलदास

प्र.2 लघुत्तरी प्रश्न. (कोणतेही चार)

16

- अ) मानवी भावभावनांचे अविष्करण कलेच्या माध्यमातून खूप चांगल्या प्रकारे होते. संगीतकला तर यातील महत्वपूर्ण कला आहे. याबद्दल तुमचे मत मांडा.
- ब) संगीताच्या अभ्यासात आणखी महत्वपूर्ण अशा दोन शास्त्रांची माहिती थोडक्यात लिहा.
- क) 'भावनेला येऊ दे गा शास्त्रकाट्याची कसोटी' या उक्तीवरून संगीताच्या अभ्यासातील कोणत्या शास्त्राचा मागोवा घेता येईल?
- ड) उ. अल्लादिया खाँ यांच्या गायकीची वैशिष्ट्ये सांगून त्यांच्या शिष्यपरंपरेविषयी माहिती लिहा.
- इ) संगीतातील सौंदर्य वाढवणारे घटक कोणते?
- ई) मैफलीच्या यशापयशातील कलाकाराची मानसिकता स्पष्ट करा व तुमचे मत मांडा.

प्र.3 लघुत्तरी प्रश्न. (कोणतेही दोन)

16

- अ) उ. अब्दुल करीम खाँ यांच्या गायकीची वैशिष्ट्ये व शिष्यपरंपरेविषयी माहिती द्या.
- ब) संगीताचे सौंदर्यशास्त्र म्हणजे काय?
- क) जयपूर घराण्याची माहिती लिहा.
- ड) संगीताचे मानसशास्त्र व त्याचे महत्व सांगा.

प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक)

16

- अ) उ. अल्लादियाँ खाँ व उ. अब्दुल करीम खाँ यांच्या घराण्याची वैशिष्ट्ये व त्यांचे सांगितिक योगदान याविषयी माहिती लिहा.
किंवा
- ब) संगीतकलेच्या अभ्यासात मानसशास्त्रीय घटकांचा अभ्यास खूप महत्वपूर्ण ठरतो. तुमचे मत मांडा.

प्र.5 दीर्घोत्तरी प्रश्न.

16

संगीताचे सौंदर्यशास्त्र व घराणी यांचा परस्पर संबंध याविषयी तुमचे विचार स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**M.A. (Indian Music) (Semester - III) (New) (CBCS) Examination:
Oct/Nov-2023
Methodology of Research (MA20301)**

Day & Date: Friday, 05-01-2024
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

16

- 1) कोणतेही शास्त्र हे ——— स्वरूपाचे असते.

अ) सैध्दांतिक	ब) उपयुक्त
क) सैध्दांतिक व उपयुक्त	ड) यापैकी नाही
- 2) ——— मध्ये संशोधक आपला विषय ठरवतो.

अ) उपकल्पना	ब) सामान्यीकरण
क) समस्या सुत्रण	ड) वर्गीकरण
- 3) मौलिक संशोधन पध्दतीचे हेतू ——— आहेत.
 - 1) ज्ञानाचा व्यवहारीक उपयोग करणे
 - 2) पूर्वज्ञानात भर टाकणे
 - 3) नवसिध्दांत निर्मिती करणे
 - 4) सामाजिक समस्येचे निराकरण करणे

अ) 1, 2, 3	ब) 1, 2, 3, 4
क) 1, 2, 4	ड) 4
- 4) संशोधन अहवालाच्या शेवटी ——— असते.

अ) सलग्न पत्र	ब) संशोधन निष्कर्ष
क) सूचना	ड) प्रस्तावना
- 5) संशोधनातील सर्वात महत्वपूर्ण घटना ——— करणे.

अ) नमुना निवड	ब) संशोधन आराखडा
क) माहिती संकलन	ड) अहवाल लेखन
- 6) परीक्षण केल्या जाणाऱ्या प्रस्तावांना ——— असे म्हणतात.

अ) कल्पना	ब) परिकल्पना
क) उपकल्पना	ड) संकल्पना
- 7) सार्वजनिक द्वितीय माहिती स्रोतांमध्ये ——— स्रोत आहेत.

अ) गोपनीय रेकॉर्ड	ब) दुर्मिळ हस्तलिखित
क) संशोधन अहवाल	ड) यापैकी नाही

- 8) संशोधन कार्य एक ---- चालणारी प्रक्रिया आहे.
 अ) संवादात्मक ब) बोधात्मक
 क) निरंतर ड) यापैकी नाही
- 9) ऐतिहासिक संशोधन पध्दती मध्ये ---- चा समावेश होतो.
 1) शिलालेख 2) लोककथा
 3) ललितकला 4) मूर्ति
 अ) 1 ब) 2 आणि 3
 क) 1, 2, 4 ड) 1, 2, 3, आणि 4
- 10) संशोधनामध्ये मनुष्याचे ज्ञान ---- होते.
 अ) संकूचित होते ब) समाप्त
 क) विस्तारित होते ड) यापैकी नाही
- 11) ---- हे संगीत तज्ञ व चिकित्सक दोन्ही आहेत.
 अ) डॉ. बी. एल. वर्मा ब) विष्णू दिगंबर पलूस्कर
 क) डॉ. एल् सुब्रमण्यम् ड) संजीव अभ्यंकर
- 12) सर्वेक्षण पध्दतीची ---- साधने आहेत.
 अ) 3 ब) 2
 क) 4 ड) 5
- 13) गुंजन, प्रतिध्वनी, अनुनादाचे सिध्दांत ---- यावर आधारित आहेत.
 अ) मानसशास्त्र ब) भौतिक शास्त्र
 क) रसायनशास्त्र ड) वरील सर्व पर्याय
- 14) संशोधनाचे स्वरूप ---- ने स्पष्ट होते.
 अ) वैज्ञानिक व सांख्यिकिय पध्दतीने
 ब) सखोल अभ्यासाने
 क) गृहीतकांच्या निर्मितीने
 ड) पुनुरावृत्तीने
- 15) संशोधन प्रक्रियेचा ---- शेवटचा टप्पा आहे.
 अ) गृहितक करणे ब) विश्लेषण करणे
 क) अहवाल करणे ड) सारांश लिहिणे
- 16) उपकल्पनेचे प्रकार ---- आहेत.
 अ) 4 ब) 5
 क) 3 ड) 2

प्र.2 टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

- अ) वर्णनात्मक शोध
 ब) संशोधनाची आवश्यकता
 क) ग्रंथसूची
 ड) संशोधनासाठी विषय निवडीच्या पध्दती
 इ) सार्वजनिक दस्तऐवज
 ई) तळटिपा

- प्र.3 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) 16**
- अ) अहवाल लिहिताना संशोधन कर्त्याने कोणत्या बाबींचा विचार करावा?
- ब) डॉ. अशोक रानडे यांच्या सांगितीक प्रवासाबद्दल थोडक्यात लिहा.
- क) शोध प्रक्रिया म्हणजे काय ते सांगून शोध प्रक्रियेमध्ये येणारे टप्पे याबद्दल थोडक्यात लिहा.
- ड) रूपरेषा म्हणजे काय? संशोधनाच्या रूपरेषेचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. 16**
- ऐतिहासिक संशोधन पध्दतीचे सविस्तर वर्णन लिहा.
- किंवा**
- माहिती संकलनाचे स्रोत, सामग्रीचे संकलन आणि सामग्रीचे विश्लेषण सविस्तर स्वरूपात लिहा.
- प्र.5 डॉ. बी. आर. देवधर यांचा संगीत क्षेत्रातील कार्याचा आढावा लिहा. 16**

Seat
No.

**M.A. (Indian Music) (Semester - III) (New) (CBCS) Examination:
Oct/Nov-2023**

Methodology of Research (MA20301)

Day & Date: Friday, 05-01-2024

Max. Marks: 80

Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

16

- 1) Any science is in the form of _____.
 - a) Theoretical
 - b) Useful
 - c) Theoretical & useful
 - d) None of these
- 2) In _____ the researcher decides his topic.
 - a) Subspecies
 - b) Normalization
 - c) Problem formulation
 - d) Classification
- 3) The objective of the fundamental research method are _____.
 - 1) Practical application of knowledge
 - 2) Adding to prior knowledge
 - 3) Generating new theories
 - 4) Solving social problems
 - a) 1, 2, 3
 - b) 1, 2, 3, 4
 - c) 1, 2, 4
 - d) 4
- 4) At the end of the research report there is _____.
 - a) Cover letter
 - b) Research findings
 - c) Suggestions
 - d) Introduction
- 5) The most important event in research is _____.
 - a) Sample selection
 - b) Research design
 - c) Data collection
 - d) Report writing
- 6) The propositions to be tested are called _____.
 - a) Idea
 - b) Hypothesis
 - c) Subhypothesis
 - d) Concept
- 7) Among the public secondary sources of information are _____ sources.
 - a) Confidential records
 - b) A rare manuscript
 - c) Research report
 - d) None of these
- 8) Research work is a _____ process.
 - a) Interactive
 - b) Perceptual
 - c) Continuum
 - d) None of these
- 9) Historical research methods include _____.
 - 1) Inscriptions
 - 2) Folklore
 - 3) Fine art
 - 4) Idols
 - a) 1
 - b) 2, 3
 - c) 1, 2, 4
 - d) 1, 2, 3 & 4
- 10) Human knowledge was _____ in research.
 - a) Shrinks
 - b) Finish
 - c) Expanded
 - d) None of these

- 11) _____ is both a music expert and a therapist.
a) Dr. B. L. Varma b) Vishnu Digambar Paluskar
c) Dr. L. Subramnyam d) Sanjeev Abhyankar
- 12) _____ is a survey method.
a) 3 b) 2
c) 4 d) 5
- 13) The theory of resonance, eco, humming is based on _____.
a) Psychology b) Physics
c) Chemistry d) All above
- 14) The nature of the research is illustrated by _____.
a) Scientifically and statistically b) Deep study
c) By generating hypotheses d) Repeatedly
- 15) _____ is the final stage of the research process.
a) Hypothesizing b) Analyzing
c) Reporting d) Summarizing
- 16) Types of subplots are _____.
a) 4 b) 5
c) 3 d) 2

Q.2 Write Short Notes. (Any Four)**16**

- a) Descriptive search
- b) The need for research
- c) Bibliography
- d) Methods of selection of topics for research.
- e) Public documents
- f) Foot notes

Q.3 Write short answers. (Any Two)**16**

- a) What should researchers consider when writing a report?
- b) Briefly write about the symbolic journey of Dr. Ashok Ranade.
- c) Briefly write about the stages involved in the research process by stating what the research process.
- d) What is an outline. Explain the nature of a research outline.

Q.4 Answer the following question in details. (Any One)**16**

Write a detailed description of historical research method.

OR

Write in detail the sources of data collection, data collection and data analysis.

Q.5 Write a review of Dr. B. R. Deodhar's work in the field of music.**16**

- 9) राग मियाँ मल्हार ---- ऋतूमध्ये जास्त प्रमाणात गायला जातो.
 अ) हिवाळा ब) पावसाळा
 क) उन्हाळा ड) यांपैकी नाही
- 10) राग देवगिरी बिलावल चा थाट ---- आहे.
 अ) कल्याण ब) बिलावल
 क) खमाज ड) भैरवी
- 11) राग हंसध्वनी हा ---- संगीत पध्दती गायकीमध्ये जास्त प्रचलित राग आहे.
 अ) उत्तर भारतीय ब) कर्नाटक
 क) पश्चिमात्तय ड) यांपैकी सर्व
- 12) राग जयजयवंती ची जाती ---- मानली जाते.
 अ) संपूर्ण-संपूर्ण ब) षड्व-संपूर्ण
 क) आडेव-संपूर्ण ड) आडेव-आडेव
- 13) ताल पंचमसवारीच्या एकूण मात्रा ---- आहेत.
 अ) 13 ब) 14
 क) 15 ड) 16
- 14) धीं ना। धीं धीं ना। तीं ना। धीं धी ना। हे ---- या मात्रेचे बोल आहेत.
 अ) रूपक ब) तीनताल
 क) झपताल ड) सुलताल
- 15) ताल रूपक च्या एकूण मात्रा ---- आहेत.
 अ) 6 ब) 5
 क) 7 ड) 10
- 16) ताल एकताल ---- मात्रांचा ताल आहे.
 अ) 12 अ) 14
 क) 16 क) 18

प्र.2 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (सहा पैकी चार)

16

- अ) राग-अल्हैया बिलावल चा शास्त्रीय परिचय लिहा.
 ब) राग देवगिरी बिलावल छोटाख्याल स्वरलिपिबध्द करा.
 क) चतरंग गीतप्रकाराविषयी माहिती लिहा.
 ड) दादरा गीतप्रकार माहिती लिहा.
 इ) जयजयवंती रागाचा परिचय लिहा.
 ई) ताल पंचमसवारीचा शास्त्रीय परिचय देवून ठेक्यासहित लिहा.

प्र.3 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (चारपैकी कोणतेही दोन)

16

- अ) राग हंसध्वनी किंवा राग जयजयवंती चा छोटाख्याल स्वरलिपिबध्द करा.
 ब) त्रिवट या गायन प्रकाराविषयी माहिती लिहा.
 क) राग-सूर मल्हाराचा शास्त्रीय परिचय सांगा.
 ड) राग-मेघ मल्हार व सूर मल्हार या मधील फरक स्पष्ट करा.

- प्र.4** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **16**
चतरंग आणि त्रिवट या दोन्ही गीतप्रकारांची माहिती सविस्तर लिहा.
किंवा
राग—देसकार किंवा राग मुलतानी या छोटाख्याल स्वरलिपीबध्द करा.
- प्र.5** रांगांग पध्दतीची आवश्यकता हिंदुस्थानी राग संगीतामध्ये विशेष महत्त्वपूर्ण कार्य करते. **16**
या वाक्यांचे विस्तृत विवेचन करा. आणि आपल्या पाठयक्रमातील कोणत्या रागांमध्ये
मल्हार चा रागांग प्रभाव दिसून येतो. त्यांचे महत्त्वाचे तसेच महत्त्वपूर्ण स्वरसंगती लिहा.

Seat No.	
----------	--

Set P

**M.A. (Indian Music) (Semester - III) (New) (CBCS) Examination:
Oct/Nov-2023**

Shatriy Sangeetache Kriyatmak Siddhant (MA20302)

Day & Date: Sunday, 07-01-2024
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. 16

- 1) Raag Deshkar is ____ dominate Raag.
 - a) Purvang-Pradhan
 - b) Uttarang Pradhan
 - c) Samvadi Pradhan
 - d) Wadi Pradhan
- 2) A Raag whose plaintive tone is at ie the beginning of the saptak in the pay of sa re ga ma pa is called _____.
 - a) Purvang-Pradhan
 - b) Uttarang Pradhan
 - c) Wadi Pradhan
 - d) Samvadi Pradhan
- 3) Swara reaped in a Raga which is linked to king is called _____.
 - a) Wadi
 - b) Samvadi
 - c) Anuwadi
 - d) Varn Swar
- 4) Raag Alhiya Bilawal vadi swar is _____ ant sanvadi swar is _____.
 - a) Dha Ga
 - b) Ma Ni
 - c) Pa Sa
 - d) Sa Pa
- 5) Raag chandrakuns jaati _____ is considered.
 - a) Aadev – Aadev
 - b) Aadev – Shadav
 - c) Sampurn – Sampurn
 - d) Shadav – Shadav
- 6) Raag Madhuvanti Rishabh and Dhaivat Komal from the following Raagas.
 - a) Jayjayvanti
 - b) Multani
 - c) Jog
 - d) Bilaval
- 7) Raag sur malhar is considered as thaat _____.
 - a) Kalyan
 - b) Khamaj
 - c) Todi
 - d) Kafi
- 8) Raag Megh Mallhar vadi savadi is
 - a) Ma Ni
 - b) Dha Ga
 - c) Sa Pa
 - d) Pa Sa
- 9) Raag Miya Malhar _____ is mostly sung during the season
 - a) Winter
 - b) Rainey
 - c) Summer
 - d) All of these
- 10) Raag Devgiri Bilawal is a _____ Thaats.
 - a) Kalyan
 - b) Bilaval
 - c) Khamaj
 - d) Bhairavi
- 11) Raag Hansdhvani is the most popular Raag in _____ music style of singing.
 - a) Uttar Bhartiya
 - b) Karnataka
 - c) Pashchimaty
 - d) All of these

- 12) Raag JaiJaiwanti is considered as her caste _____.
a) Sampurn – Sampurn b) Shadav – Sampurn
c) Aadev – Sampurn d) Aadev – Aadev
- 13) Taal pencham swari is a _____ Rhythm of Mantras.
a) 13 b) 14
c) 15 d) 16
- 14) Dhi na| Dhi Dhi na| ti na| Dhi Dhina| _____ is the _____ Taal theka
a) Rupak b) Tintaal
c) Zaptal d) Sultal
- 15) A Total volume of Rhythmic Metaphars is _____.
a) 6 b) 5
c) 7 d) 10
- 16) Taal ektaal _____ is the Taal of matras.
a) 12 b) 14
c) 16 d) 18

Q.2 Write short answers. (Any Four)**16**

- a) Raag Alhiya Bilawal Classical introduction
b) Transcribe chota khyal swara of Raag Devgiri Bilawal.
c) Write information About chanrang geet prakar
d) Write information about Dadra song Title
e) Write a classical introduction to Jai Jaiwanti Raag
f) Write a classical introduction taal pancham swari with contacts

Q.3 Answer the following questions. (Any Two)**16**

- a) Transcribe chota khyal of Rag Hansdhwani or Raag Jai Jaiwanti
b) write information about the singing style.
c) Give a completed classical introduction to Raag Sur Malhar.
d) Explain the difference between Raag Megh Malhar va Sur Malhar.

Q.4 Answer the following questions details. (Any One)**16**

- a) Write in detail the information about both chatrang end Trivet song type.
b) Transcribe chota khyal of Raag Deshkkar OR Raag Multani

Q.5 Answer the following question details.**16**

Necessity of Raagang Method Elaborate on the phase karkarita a particularly important figure in Hindustani Raag music and write important figure in Hindustani vocal. accompaniments for which Raagang your syllabus shows the Raaga influence of Melhar.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**M.A. (Indian Music) (Semester - III) (New) (CBCS) Examination:
Oct/Nov-2023
Essay Writing –II (MA20307)**

Day & Date: Tuesday, 09-01-2024
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

16

- 1) दोन समान कंपन संख्येच्या वस्तूंना शेजारी शेजारी ठेवले व एकातून ध्वनी उत्पन्न केला तर दुसऱ्यातून ध्वनीची निर्मिती आपोआप होते यालाच ---- म्हणतात.

अ) आहत नाद	ब) अनाहत नाद
क) अनुरणन	ड) अनुनाद
- 2) मुळ ध्वनीच्या ---- वर कंपन विस्तार अवलंबून असतो.

अ) उंची	ब) तीव्रता
क) घनता	ड) आर्द्रता
- 3) कोणताही आवाज/स्वर ---- टप्प्यामधून प्रवास करतो.

अ) 2	ब) 3
क) 4	ड) 1
- 4) तोंडाच्या पोकळीतील नाद ---- असतो.

अ) अनुनासिक	ब) घोषयुक्त
क) घर्षणयुक्त	ड) यापैकी नाही
- 5) मानवाच्या कानाची आवाज धारण करण्याची क्षमता ---- सेकंद असते.

अ) 1/10	ब) 2/10
क) 5/10	ड) 3/10
- 6) संगीताच्या कार्यक्रमासाठी लागणारा गुंजनकाळ ---- सेकंद असावा लागतो.

अ) 0 ते 1.00	ब) 1 ते 1.5
क) 1 ते 1.25	ड) 1 ते 1.75
- 7) सभागृहाचे ध्वनीशास्त्र ही संकल्पना ---- काळा पासून चालत आली आहे.

अ) वैदिक	ब) प्राचीन
क) मध्य	ड) आधुनिक
- 8) तारेच्या मूळ नादास ---- म्हणतात.

अ) आवर्तक स्वर	ब) वियोगी स्वर
क) शौणिक स्वर	ड) मौलिक स्वर

- 9) तारेवरील ताण वाढविल्यास नादाची ---- वाढते.
 अ) उंची ब) लांबी
 क) घनता ड) वरील सर्व
- 10) ध्वनीची ---- ही माध्यमातील कणाचे अंतर व घनता या दोन गुणांवर अवलंबून आहे.
 अ) कंपनसंख्या ब) गती
 क) तीव्रता ड) स्थिती
- 11) सम तापमानाला ध्वनीचा वेग प्रति सेकंदासाठी ---- फूट असतो.
 अ) 1500 ब) 2100
 क) 1100 ड) 2200
- 12) ---- हे एकसूरी वादय आहे
 अ) तबला ब) जलतरंग
 क) डफ ड) तानपूरा
- 13) ध्वनिची गति ---- मध्ये जास्त असते.
 अ) हवा ब) पाणी
 क) धातू ड) अग्नी
- 14) दिलरूबा, सतार, बासरी या वाद्यात जे तरंग असतात, त्याला ---- तरंग म्हणतात.
 अ) अनुदैर्घ्य ब) स्थावर
 क) अनुप्रस्थ ड) यापैकी नाही
- 15) ध्वनीचा बोध होण्यासाठी ---- गोष्टींची गरज असते.
 अ) ध्वनी-उत्पादक ब) ध्वनी ग्राहक
 क) ध्वनी-वाहक ड) वरील सर्व
- 16) ध्वनी लहरींचा वेग सर्वात जास्त ---- पदार्थात असतो.
 अ) वायू ब) द्रव
 क) घन ड) लाकूड

प्र.2 टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

- अ) अनुवाद
 ब) प्रतिध्वनी
 क) सुवाद
 ड) स्थावर तरंग
 इ) सुषिर वादयांचे ध्वनी शास्त्र
 ई) ध्वनी शास्त्रीय व्यतिकारक

- प्र.3 खालीलपैकी प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) 16**
- अ) ध्वनिशास्त्र म्हणजे काय ते सांगून त्याचे संगीताच्या दृष्टीकोनातून महत्त्व विशद करा.
- ब) वाद्याची गुणवत्ता सिध्द करण्यासाठी हॉलोग्राफ या लेसर तंत्राचा उपयोग कसा केला जातो.
- क) ध्वनी शास्त्राचे मूलभूत नियम स्पष्ट करा.
- ड) स्वरांच्या उत्पत्ती स्थिती व लय या तीन अवस्थांचे वर्णन करा.
- प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. 16**
- अ) स्वरोत्पत्तीच्या विविध पध्दती व त्यांचे स्वरांच्या उत्पत्तीवर होणारे परिणाम विशद करा.
- ब) 'आदर्श सभागृह कसे असावे' या बद्दलचे तुमचे विचार सविस्तर लिहा.
- प्र.5 सविस्तर उत्तर लिहा. 16**
- योगसाधना व संगीत यांचा परस्पर संबंध विस्तारित स्वरूपात लिहा.

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Indian Music) (Semester - III) (New) (CBCS) Examination:
Oct/Nov-2023**

Essay Writing –II (MA20307)

Day & Date: Sunday, 09-01-2024
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

16

- 1) If two objects of the same amplitude are placed side by side and if one produces a sound, the other produces a sound automatically, it is called _____.
 a) Ahat Naad (unbeata) b) Anahat Naad
 c) Resonance d) Resonance
- 2) The vibration amplitude depends on the _____ of the original sound.
 a) Hight b) intensity
 c) desity d) humidity
- 3) Any sound travels through the _____ phase
 a) 2 b) 3
 c) 4 d) 1
- 4) The sound in the oral cavity is _____.
 a) Nabal b) voiced
 c) abrasive d) None of these
- 5) The capacity of the human ear to hold sound is _____ seconds.
 a) 1/10 b) 2/10
 c) 5/10 d) 3/10
- 6) The reverberation time required for a musical event should be _____ seconds.
 a) 0 to 1.00 b) 1 to 1.5
 c) 1 to 1.25 d) 1 to 1.75
- 7) The concept of auditorium acoustics has been around since the _____ era
 a) vedic b) Ancient
 c) Middle d) Modern
- 8) The basic sound of string is called _____.
 a) Arartak swar b) Viyogi swar
 c) shounik swar d) Maulik swar
- 9) In crebbing the tension on string increases the _____ of the tone
 a) Hight b) Length
 c) density d) All above
- 10) The _____ of sound depends on the two properties of time distance and density through the medium.
 a) Vibration b) Speed
 c) Intensity d) Position

- 11) The speed of sound at constant temperature is _____ feet per second.
 - a) 1500
 - b) 2100
 - c) 1100
 - d) 2200
- 12) _____ is a string instrument
 - a) Tabla
 - b) Jaltarang
 - c) Duf
 - d) Tanpura
- 13) Speed of sound is higher in _____
 - a) Air
 - b) Water
 - c) Metal
 - d) fire
- 14) Dilruba, sitar, flute has such waves called _____ Tarang.
 - a) longitudinal
 - b) Stable (immovable)
 - c) Transverse
 - d) None of these
- 15) _____ Things are needed to make sense of sound
 - a) Sound producers
 - b) Sound consumers
 - c) Sound carriers
 - d) All above
- 16) The speed of sound waves is highest in _____ material
 - a) Air
 - b) Liquid
 - c) Solid
 - d) Wood

Q.2 Write short notes. (Any Four)

16

- a) Resonance
- b) Eco
- c) Cords
- d) Stationary waves
- e) Acoustics of percussive
- f) Acoustic Amplifier

Q.3 Write short answer. (Any Two)

16

- a) Explain what is phonology and it's importance from the point of view of music
- b) How holography, a lasar technique, is used to prove the quality of instruments
- c) Explain the basic principles of Acoustics.
- d) Describe the three stages of swara origin position and rhythm.

Q.4 Answer the following questions details. (Any One)

16

- a) Different method's of vowel generation- Explain it's verious modes and their effect on the origin of vowels
- b) write in detail your thoughts about what an ideal auditorium should look like

Q.5 Answer the following question details.

16

write in extended form the relationship between yoga practice and music

Seat No.	
-------------	--

**M.A. (Indian Music) (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination:
Oct/Nov-2023**

History of Indian Music of Modern Period (MA2220302)

Day & Date: Monday, 18-12-2023
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

16

- 1) भेंडीबाजार घराण्याचे संस्थापक ---- आहेत.
अ) उ. छज्जू खाँ ब) उ. नजीर खाँ
क) उ. खादीम हूसेन खाँ ड) वरील सर्व
- 2) पं. जसराज हे ---- घराण्याचे आहेत.
अ) जयपूर ब) मेवाती
क) रामपूर ड) आग्रा
- 3) ---- यांना किराणा घराण्याचे जनक मानले जाते.
अ) बंदे अलिखाँ ब) उ. मुराद खाँ
क) अब्दुल करीम खाँ ड) उ. अमिर खाँ
- 4) जयपूर घराण्याची सुरुवात ---- वर्षापूर्वी झाली.
अ) 101 ब) 120
क) 125 ड) 100
- 5) धृपद संगीत शैली ---- घराण्यांच्या संगीतकारांमध्ये विकसित झाली.
अ) विष्णूपूर ब) दरभंगा
क) रामपूर ड) वरील सर्व
- 6) धृपद गायन करताना ---- या वादयाची साथ घेतली जाते.
अ) मृदुंग ब) पखावज
क) अ व ब दोन्ही ड) यापैकी नाही
- 7) मध्यकाळात धृपद शैलीशी संबंधीत ---- होते.
अ) गोपाल नायक ब) तानसेन
क) स्वामी हरीदास ड) वरील सर्व
- 8) ग्वाल्हेर, आग्रा, जयपूर या तिन्ही घराण्यांची तालीम लाभलेले ---- हे एक गायक होते.
अ) बाळकृष्ण बुआ ब) गजानन बुआ जोशी
क) फैयाज खाँ ड) विनायक राव

- 9) 'मंच प्रदर्शन' या मधला प्रमुख घटक ----.
- अ) कलाकार व श्रोता ब) श्रोता-संयोजक
क) संयोजक-कलाकार ड) निवदेक-साउंड सिस्टम
- 10) ---- व्या शतकापर्यंत प्रबंध गायन प्रचलित होते.
- अ) 15 ब) 13
क) 12 ड) 14
- 11) स्वामी हरीदास यांनी ब्रज भाषेत अनेक ---- गीतांची रचना केली.
- अ) प्रबंध ब) धृपद
क) ख्याल ड) तुमरी
- 12) फैय्याज खाँ यांनी ---- या उपनावांनी बंदिशी लिहील्या.
- अ) प्राण पिया ब) सनद पिया
क) प्रेम पिया ड) चतुर पिया
- 13) सितार आणि तबल्याचा अविष्कार ---- यांनी केला.
- अ) अमीर हसन ब) गोपाल नायक
क) अमीर खुसरो ड) तानसेन
- 14) डॉ. प्रभा अत्रे यांच ---- हे घराण होय.
- अ) ग्वाल्हेर ब) किराणा
क) आग्रा ड) जयपूर
- 15) सदारंग यांचे नाव ---- होते.
- अ) नियामत खाँ ब) फैय्याज खाँ
क) बंदे अली खाँ ड) अमीर खाँ
- 16) ख्याल गायनामध्ये सुरुवातील नोम्तोम आलापी ---- या घराण्यामधे घेतली जाते.
- अ) ग्वाल्हेर ब) आग्रा
क) किराणा ड) अमीर खाँ

प्र.2 टिपा लिहा. (कोणतेही चार)

16

- अ) स्वामी हरीदास
ब) मंच प्रदर्शन = उपयुक्त सभागृह व्यवस्था
क) घराण्यांचे स्वरूप
ड) धृपद-विष्णूपूर परंपरा
इ) आग्रा घराण्याची गायनशैली
ई) जितेन्द्र अभिषेकी-चरित्र लेखन

प्र.3 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

16

- अ) संगीत क्षेत्रामध्ये असलेले घराण्यांचे सहकार्य लिहून मोठया घराण्यांचे भवितव्य काय असेल याबद्दल तुमचे विचार लिहा.
ब) उ. बिस्मिल्ला खाँ यांचे जीवन चरित्र तुमच्या शब्दात लिहा.
क) अहोबल यांचे संगीत क्षेत्रातील योगदान विस्तृत स्वरूपात लिहा.
ड) एखादया मैफीलीमधे ध्वनी प्रणाली (sound system) कशी महत्वाची ठरते ते लिहा.

प्र.4 सविस्तर उत्तरे लिहा. (2 पैकी कोणतेही 1) 16
मैफीलीचे नियोजन करताना कोणकोणत्या गोष्टींना प्राधान्य दिले जाते ते सविस्तर लिहा.

किंवा

धृपद गायन शैलीचा ख्याल गायन व वादय संगीत यांच्यावर झालेला परिणाम सविस्तर लिहा.

प्र.5 सविस्तर उत्तर लिहा. 16
'शास्त्रीय संगीतामधे घराण्यांचे योगदान' तुमचे विचार लिहा.

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Indian Music) (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination:
Oct/Nov-2023**

History of Indian Music of Modern Period (MA2220302)

Day & Date: Monday, 18-12-2023
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

16

- 1) _____ is founder of Bhindibazar gharana.
 - a) U- Chajju khan
 - b) U. Najir khan
 - c) U. khadim Husen khan
 - d) All the above
- 2) Pt. Jasraj is _____ belong to the Gharana.
 - a) Jaipur
 - b) Mewati
 - c) Rampur
 - d) Agra
- 3) _____ is considered as the father of the Kirana Gharana.
 - a) Bande Ali khan
 - b) U. Murad khan
 - c) Abdul kareem Khan
 - d) U. Amir khan
- 4) Jaipur Gharana started _____ years ago.
 - a) 101
 - b) 120
 - c) 125
 - d) 100
- 5) The Dhrupad style of music developed in the _____ Gharana of Musicians.
 - a) Vishnupur
 - b) Darbhanga
 - c) Rampur
 - d) All the above
- 6) While singing Dhrupad _____ this instrument is accompanied.
 - a) Mrudung
 - b) Pakhawaj
 - c) A and B
 - d) None of the above
- 7) Associated with the Dhrupad style in the middle ages _____ was.
 - a) Gopal Nayak
 - b) Tansen
 - c) Swami Haridas
 - d) All the above
- 8) Gwalior, Agra, Jaipur trained in all the three Gharanas _____ is a singer.
 - a) Balkrishn Buva
 - b) Gajanan Buva Joshi
 - c) Faiyyaj Khan
 - d) Vinayak Rav
- 9) A Major factor in stage performance is _____.
 - a) Artist and listener
 - b) Listener-coordinator
 - c) Organizer-Artist
 - d) Announcer-sound system
- 10) Prabandh Gayan was prevalent till _____ century.
 - a) 15
 - b) 13
 - c) 12
 - d) 14
- 11) Swami Haridas composed many _____ songs in Braj language.
 - a) Prabandh
 - b) Dhrupad
 - c) Khayal
 - d) Thumari

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**M.A. (Indian Music) (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination:
Oct/Nov-2023**

Shastriy Sangeetache Kriyatmak Siddhant (MA2220303)

Day & Date: Tuesday, 19-12-2023
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

16

- 1) मुलतानी रागाची निर्मिती ----- यांनी केली आहे.
अ) गजानन जोशी ब) जगन्नाथबुवा पुरोहित
क) जितेंद्र अभिषेकी ड) शेख जाकरिया
- 2) चैती ---- महिन्यात गातात.
अ) फाल्गुन ब) श्रावण
क) चैत्र ड) वैशाख
- 3) अभोगी कानडयामध्ये गंधार ---- असतो.
अ) कोमल ब) शुध्द
क) अतिकोमल ड) यापैकी नाही
- 4) शुध्द सारंग समप्रकृतिक राग ----- आहे.
अ) मधमाद सारंग ब) श्याम कल्याण
क) शहाणा कानडा ड) खेम कल्याण
- 5) कौसी कानडा हा ---- प्रकृतीचा राग आहे.
अ) गंभीर ब) करुण
क) चंचल ड) यापैकी नाही
- 6) बसंत रागाचा समप्रकृतिक राग ----- हा आहे.
अ) मुलतानी ब) परज
क) तोडी ड) जोग
- 7) देवगंधार रागाचा समप्रकृतिक राग ----- हा आहे.
अ) मधुकंस ब) चंद्रकंस
क) जौनपुरी ड) हरिकंस
- 8) ----- हा कर्नाटकी संगीतातील राग आहे.
अ) भूप ब) चंद्रकंस
क) अभोगी ड) दुर्गा

- 9) कानडा राग हा पूर्वी ---- या नावाने प्रसिध्द होता.
 अ) शुध्द कानडा ब) शुध्द कर्नाट
 क) दरबारी कानडा ड) यापैकी नाही
- 10) ---- हा देवगंधार रागाचा थाट आहे.
 अ) पूर्वी ब) आसावरी
 क) काफी ड) भैरवी
- 11) जोगकंस या रागात दोन्ही गंधार आहेत.
 अ) सत्य ब) असत्य
 क) अंशतः सत्य ड) यापैकी नाही
- 12) ---- हा परमेल प्रवेशक राग आहे.
 अ) कौसी कानडा ब) जोगकंस
 क) मुलतानी ड) मधुकंस
- 13) अभोगी कानडयाचा वादी स्वर ----- आहे.
 अ) गंधार ब) रिषभ
 क) धैवत ड) मध्यम
- 14) त्रितालाच्या मात्रा ----- आहेत.
 अ) 13 ब) 14
 क) 15 ड) 16
- 15) झुला हा गीतप्रकार ---- रस प्रधान आहे.
 अ) शृंगार ब) करुण
 क) शांत ड) अद्भुत
- 16) कौसी कानडा रागाचा संवादी ---- आहे.
 अ) पंचम ब) मध्यम
 क) धैवत ड) षड्ज

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

- अ) मुलतानी रागाची सविस्तर माहिती लिहा.
 ब) धमार तालाची माहिती लिहून एकपट, दुप्पट व चौपट लिहा.
 क) मधुकंस रागाची सविस्तर माहिती लिहून 4 मुक्त आलाप लिहा.
 ड) तिलवाड तालाची माहिती लिहून एकपट व तिप्पट लिहा.
 इ) शुध्द सारंग रागाची सविस्तर माहिती लिहून 4 मुक्त ताना लिहा.
 ई) अभोगी कानडयाची सविस्तर माहिती लिहून 4 आलाप लिहा.

16

- प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) 16**
- अ) कौसी कानडयाचा बडा ख्याल लिपीबध्द करून 2 निबध्द आलाप लिहा.
ब) बसंत रागाचा छोटा ख्याल लिपीबध्द करून 4 निबध्द आलाप व 4 निबध्द ताना लिहा.
क) मधुकंस रागाचा बडा ख्याल लिपीबध्द करून 2 निबध्द आलाप लिहा.
ड) दरबारी कानडा रागाचा बडा ख्याल लिपीबध्द करून 2 निबध्द आलाप लिहा.
- प्र.4 सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) 16**
- अ) देवगंधार व जौनपुरी रागाची सविस्तर माहिती लिहून साम्य भेद स्पष्ट करा.
ब) दरबारी कानडा व अभोगी कानडा रागाची सविस्तर माहिती लिहून साम्य भेद स्पष्ट करा.
- प्र.5 सविस्तर उत्तर लिहा. 16**
- टुमरी, चैती होरी, बारहमासा, कजरी, धून यांविषयी सविस्तर माहिती लिहा.

Seat No.	
-------------	--

**M.A. (Indian Music) (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination:
Oct/Nov-2023
Essay Writing - I (MA2220306)**

Day & Date: Wednesday, 20-12-2023
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

- प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. 16
- 1) उस्ताद मसीत खाँ हे नाव ——— घराण्याशी संबंधीत आहे.
अ) सेनिया ब) बनारस
क) आगरा ड) ग्वाल्हेर
 - 2) वर्तमान काळात तबला वादकांची मुख्य ——— घराणी मानली आहेत.
अ) 4 ब) 6
क) 5 ड) 7
 - 3) ——— या घराण्याच्या शैलीमध्ये गत आणि रेला याला जास्त महत्त्व आहे.
अ) फरुखाबाद ब) बनारस
क) पंजाब ड) अजराडा
 - 4) ——— हे महाराष्ट्रीय किर्तन परंपरेचे पखवाज वादक होते.
अ) रमाकांत पाठक ब) गोस्वामी बंधु
क) कुदऊसिंह ड) नानासाहेब पानसे
 - 5) 'भरत नाटयम्' या नृत्य प्रकाराला ——— असे म्हणत असत.
अ) तंजोर नृत्य ब) पंडेलनुरु
क) अरंगेत्रम ड) वरील सर्व
 - 6) कथक या नृत्य प्रकारात प्रामुख्याने ——— घराणी आहेत.
अ) 3 ब) 2
क) 4 ड) 5
 - 7) ——— घराण्यात हावभावांना प्राधान्य दिले जाते.
अ) लखनौ ब) ग्वाल्हेर
क) जयपूर ड) अजराडा
 - 8) कथकली मधे ——— मुद्रा वापरतात.
अ) 12 ब) 18
क) 24 ड) 27
 - 9) राग निर्मिती साठी ——— स्वरांची आवश्यकता असते.
अ) 3 ब) 4
क) 5 ड) 7

- 10) — हा ग्रंथ उत्तर हिंदुस्थानी व दक्षिण हिंदूस्थानी या दोन्ही संगीताचा निदर्शक आहे.
 अ) नाटयशास्त्र ब) बृहदेदशी
 क) संगीत समयसार ड) रागविबोध
- 11) 'वर्णम्' मध्ये — प्रकार असतात.
 अ) 2 ब) 3
 क) 4 ड) 5
- 12) — श्रृंगार रस प्रधान गीत प्रकार आहे.
 अ) कृति ब) तिल्लाना
 क) पद ड) जावली
- 13) हिंदूस्थानी संगीत पध्दती मधील 'शुध्द नि' म्हणजे कर्नाटक संगीतातील ——.
 अ) शुध्द नि ब) अंतर नि
 क) कौशिक नि ड) काकली नि
- 14) कर्नाटक संगीतात शुध्द स्वरांच्या सप्तकाला — म्हणतात.
 अ) गजकांगी ब) कनकांगी
 क) सप्तक ड) काकपदी
- 15) दक्षिण हिंदुस्तानी पध्दती मध्ये मैफलीचा शेवट — हा प्रकार गाऊन करतात.
 अ) जावली ब) पदम्
 क) मंगलम् ड) तिल्लाना
- 16) कोणत्याही रागात — हे स्वर एकावेळी वर्ज्य असू शकत नाही.
 अ) सा. म ब) म. प
 क) ग. नी ड) ग. ध

प्र.2 टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

16

- अ) तबला वादनातील पंजाब घराणे
 ब) ओडीसी नृत्य
 क) तबला—बनारस घराण्याची वैशिष्ट्ये
 ड) पल्लवी—गीत प्रकार
 इ) हिंदूस्थानी व कर्नाटकी संगीतातील गीत प्रकारांची तुलना
 ई) कर्नाटक संगीतातील वादय/साथसंगत

प्र.3 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

16

- अ) कर्नाटक संगीतातील ताल पध्दती स्पष्ट करून त्याची वैशिष्ट्ये सांगा.
 ब) तबला या वादयाच्या लखनौ घराण्याची माहिती सांगून त्या घराण्याची विशेषता लिहा.
 क) तुम्हांला माहिती असलेल्या पखवाज घराण्याचे वर्णन तुमच्या शब्दात लिहा.
 ड) कथकली नृत्य शैली स्पष्ट करून लिहा.

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. **16**
सितार या वादयाच्या सेनिया घराण्याची माहिती लिहून त्यांच्या वादन शैलीची विशेषता लिहा.

किंवा

राग रचनेचे सिध्दांत विस्तारित रूपात स्पष्ट करा.

प्र.5 सविस्तर उत्तर लिहा. **16**
'भरत नाटयम्' या नृत्य शैलीतील सुरतात्म साहित्य, गीतप्रकार, पोषाख यांची सविस्तर माहिती लिहा.

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Indian Music) (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination:
Oct/Nov-2023
Essay Writing - I (MA2220306)**

Day & Date: Wednesday, 20-12-2023

Max. Marks: 80

Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. 16

- 1) The name Ustad Maseet Khan is related to _____ Gharana.
 - a) Seniya
 - b) Banaras
 - c) Agra
 - d) Gwalior
- 2) Tabla players are considered to be the main _____ Gharanas is present times.
 - a) 4
 - b) 6
 - c) 5
 - d) 7
- 3) _____ Gat and Rela are more important in the style of this Gharana.
 - a) Farukhabad
 - b) Banaras
 - c) Panjab
 - d) Ajarada
- 4) _____ was a Pakhawaj player of Maharashtrian kirtan tradition.
 - a) Ramakant Pathak
 - b) Goswami Bandhu
 - c) Kudausinh
 - d) Nanasaheb Panase
- 5) 'Bharat Natyam' used to be called as _____.
 - a) Tanjor Nrutya
 - b) Pandelnuru
 - c) Arangetram
 - d) All of the above
- 6) Kathak is a dance form mainly consisting of _____ Gharanas.
 - a) 3
 - b) 2
 - c) 4
 - d) 5
- 7) _____ Gestures are preferred in this Gharanas.
 - a) Lakhanau
 - b) Gwalior
 - c) Jaipur
 - d) Aajrada
- 8) _____ Mudra is used in Kathakali.
 - a) 12
 - b) 18
 - c) 24
 - d) 27
- 9) For the formation of Raga _____ swaras are considered necessary.
 - a) 3
 - b) 4
 - c) 5
 - d) 7
- 10) _____ this book is representative of both North Hindustani and South Hindustani music.
 - a) Natyashastra
 - b) Brihaddeshi
 - c) Sangeet Samaysar
 - d) Ragvibodh

- 11) There are _____ types in 'Varnam'.
a) 2
b) 3
c) 4
d) 5
- 12) _____ is the type of shrungar ras Pradhan song.
a) Kriti
b) Tillana
c) Pad
d) Jawali
- 13) Shuddha Ni in Hindustani music system means _____ in Carnatic music.
a) Shuddha Ni
b) Antar Ni
c) Kaushik Ni
d) Kakli Ni
- 14) In Carnatic music, an octave of pure tones is called _____.
a) Gajkangi
b) Kankangi
c) Saptak
d) Kakpadi
- 15) In Carnatic music an octave of pure tones is called _____.
a) Jawali
b) Padam
c) Mangalam
d) Tillana
- 16) In any raga _____ this swara cannot be varjya at once.
a) Sa-Ma
b) Ma-Pa
c) Ga-Ni
d) Ga-Dha

Q.2 Write Short Notes (Any Four)**16**

- Panjab Gharana in Tabla
- Odisi dance
- Tabla - A specialty of the Banaras Gharana
- Pallavi -Type of song
- A comparison of song forms in Hindustani and Carnatic music
- Instruments/Saath sangat in Carnatic music.

Q.3 Answer the following questions. (Any Two)**16**

- Explain the rhythmic system of Carnatic music and state its characteristics.
- Give information about the Lucknow Gharana of tabla and write the characteristics of that Gharana.
- Write in your own words a description of the pakhwaj Gharana that you know.
- Explain and write Kathkali dance style.

Q.4 Answer in brief (Any One)**16**

Write information about Senia Gharana of sitar instrument and attribute it's playing style.

OR

Explain the theory of raga structure in detail.

Q.5 Answer in brief**16**

Write detailed information about Bharat Natyam dance style, surtal literature song, type costume.